

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

**MEDIA MAYDONDA INTERNET IMKONIYATLARI VA XORIJIY OMMAVIY
AXBOROT VOSITALARINING O'RNI.**

Abdullayeva Ziyodaxon, Abdug'afforova Dildora

*Qo'qon davlat universiteti Milliy g'oya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi kafedrası
o'qituvchisi Nazirova Feruzaxon Aniq fanlar va muhandislik fakulteti Amaliy mateematika
yo'nalishi 1-kurs talabalari*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada globallashuv sharoitida an'anaviy ommaviy axborot vositalarining raqamli platformalarga transformatsiyasi va multimedia konvergentsiyasi jarayonlari tahlil qilinadi. Maqolada xalqaro media gigantlarining global axborot siyosatiga ta'siri, "axborot imperializmi" tushunchasi va milliy media makonni axborot xurujlaridan himoyalash masalalari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, Marshall Maklyuen va Manuel Kastelsning media nazariyalari asosida zamonaviy axborot jamiyatining xususiyatlari yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *Media maydoni, raqamli platformalar, multimedia, xorijiy OAV, axborot xavfsizligi, feyk xabarlar, media savodxonlik, Marshall Maklyuen, "global qishloq", axborot xuruji.*

Аннотация. *В данной статье анализируется трансформация традиционных СМИ в цифровые платформы и процессы конвергенции мультимедиа в контексте глобализации. Рассматривается влияние международных медиагигантов на глобальную информационную политику, концепция «информационного империализма» и вопросы защиты национального медиaprостранства от информационных атак. Также освещаются особенности современного информационного общества на основе теорий СМИ Маршалла Маклюэна и Мануэля Кастельса.*

Ключевые слова: *медиапространство, цифровые платформы, мультимедиа, зарубежные СМИ, информационная безопасность, фейковые новости, медиаграмотность, Маршалл Маклюэн, «глобальная деревня», информационная атака.*

Abstract. *This article analyzes the transformation of traditional media into digital platforms and the processes of multimedia convergence in the context of globalization. The article examines the influence of international media giants on global information policy, the concept of "information imperialism" and the issues of protecting the national media space from information attacks. It also highlights the features of the modern information society based on the media theories of Marshall McLuhan and Manuel Castells.*

Keywords: *Media space, digital platforms, multimedia, foreign media, information security, fake news, media literacy, Marshall McLuhan, "global village", information attack*

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Globallashuv va zamonaviy media maydoni

Globallashuv jarayoni milliy chegaralarni shaffoflashtirib, dunyoni yagona va ulkan axborot makoniga aylantirdi. Ushbu shiddatli transformatsiya natijasida an'anaviy OAV (gazeta, jurnal, radio, televideniye) o'rnini raqamli va multimedia platformalari egallab bormoqda. Bugungi kunda media platformalar faqatgina matn yoki videodan iborat bo'lmay, media konvergentsiyasi natijasida maqolalarda matn, audio, video, infografika va interaktiv elementlar mujassamlashgan. Zamonaviy media maydonining shakllanishida internet nafaqat texnik vosita, balki ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga ta'sir etuvchi asosiy kuchga aylandi. Axborotning "real-time" (real vaqt rejimi)da tarqalishi tahririyatlardan tezkorlik bilan birga axborotni filtrlashda yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Marshall Maklyuen aytganidek, "Xabar — bu vositaning o'zi", ya'ni axborot qaysi platformada berilishi uning mazmuniga ham ta'sir darajasini belgilab bermoqda. Shu bilan birga, raqamli davrda auditoriyaning passiv iste'molchidan faol kontent yaratuvchi "prosumer"ga aylanishi media maydonini demokratlashtirdi, biroq bu jarayon axborot manipulyatsiyasi va feyk xabarlar xavfini ham keskin oshirdi. Xalqaro media gigantlarining global kun tartibini belgilashdagi (agenda-setting) ustuvorligi milliy media makonlar uchun ham raqobat, ham axborot xavfsizligini ta'minlash masalasini dolzarb qilib qo'ymoqda. Ushbu maqolada aynan internetning yangi imkoniyatlari va xorijiy OAVning global media maydonidagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Algoritmalar (Facebook, YouTube, TikTok) foydalanuvchining qiziqishlarini tahlil qilib, unga mos kontentni taqdim etadi va bu an'anaviy "tahririyat süzgeci" (gatekeeping) vazifasini texnik algoritmlarga o'tkazib yubormoqda. Transformatsiya jarayoni an'anaviy OAVni butunlay yo'q qilmaydi, balki ularni yangi formatga moslashishga majbur qiladi, chunki hozirgi kunda muvaffaqiyatli media loyihalar aynan an'anaviy jurnalistikaning etik tamoyillari bilan raqamli texnologiyalarning imkoniyatlarini birlashtira olgan platformalardan iborat.

Internetning paydo bo'lishi va rivojlanishi

ARPANET tarmog'i 1964-yili 4 tarmoqdan iborat holda AQSHning eng nufuzli ilmiy tadqiqot institutlarida yaratildi. Boshida olimlarning tadqiqot ishlarida foydalanilgan tarmoq keyinchalik kengayib, global miqyosdagi kommunikatsiya tizimiga aylana boshladi. ARPANET-INTERNET 1983-yilda ARPANET-INTERNET deb atala boshlandi va juda kuchli, bir-biri bilan bog'langan kompyuterlar hamda tarmoqlar to'plamidan iborat tizimga aylandi. Internet bu XX asrda kashf etilgan telekommunikatsiya va kompyuter tarmoqlar majmuasidir. Internet o'z-o'zini shakllantiruvchi va boshqaruvchi murakkab tizim bo'lib, asosan uchta tarkibiy qismdan tashkil topgan: texnik, dasturiy va informatsion. Internetning texnik tarkibiy qismi har xil turdagi va tipdagi kompyuterlar, aloqa kanallari (telefon, shisha tolali va boshqa tarmoq kanallari), hamda tarmoq texnik vositalari majmuasidan iborat. Internetning dasturiy ta'minoti esa tarmoqqa ulangan turli xil kompyuterlar va tarmoq vositalarini yagona standart asosida muloqot qilish, ma'lumotlarni uzatish, qayta ishlash, axborotni qidirib topish va saqlash hamda tarmoqda axborot xavfsizligini ta'minlash kabi muhim vazifalarni bajaruvchi dasturlar

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

majmuasidir. Internetning informatsion tarkibiy qismi esa tarmoqda mavjud bo'lgan turli elektron hujjatlar, grafik rasmlar, audio yozuvlar va video tasvirlar majmuasidan tashkil topadi.

Google va ijtimoiy media

Google allaqachon maishiy nomga aylangan bo'lib, ko'pchilik odamlar ongida u eng yirik qidiruv tizimi sifatida shakllangan. Bugungi kunda Google nafaqat qidiruv tizimi, balki ko'p tomonlama korporatsiya sifatida yuqori texnologiyalar sohasida faoliyat yuritadi va turli xizmatlar orqali global axborot makonida muhim o'rin egallaydi. Ijtimoiy medialar internetda mavjud tarmoq va xizmatlar bo'lib, ular interfaol kommunikatsiyalarni ta'minlaydi, foydalanuvchilarga kontent yaratish va undan birgalikda foydalanish imkonini beradi hamda shaxslararo munosabatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Ijtimoiy tarmoq esa qiziqishlari o'xshash yoki oflayn aloqaga ega bo'lgan odamlar o'rtasida muloqot qilish, tanishish, ijtimoiy munosabatlar o'rnatish, shuningdek ko'ngilochar va ish faoliyati uchun foydalaniladigan onlayn platformadir. Ijtimoiy tarmoqdagi kampaniya esa foydalanuvchilarni muayyan harakatga undovchi, bir maqsadga qaratilgan postlar majmuasidir.

Ijtimoiy tarmoqlarning salbiy jihatlari

Ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi bilan bir qatorda ularning salbiy jihatlari ham mavjud. Haqiqiy dunyodan ajralib qolish holati kuzatiladi, chunki foydalanuvchilar ko'pincha virtual hayotda o'zlarini boshqacha tutadilar va real hayotdan uzoqlashadilar. Tadqiqotlarga ko'ra, foydalanuvchilarning katta qismi o'z hayotini ijtimoiy tarmoqlarda bezab ko'rsatadi. Shaxsiyatning tanazzulga uchrashi ham muhim muammolardan biri bo'lib, ayrim foydalanuvchilarning nutqida ma'nosiz yoki sun'iy iboralar ("like", "lol" va boshqalar) ko'payib boradi. Ijtimoiy ko'nikmalarni yo'qotish, ya'ni haqiqiy muloqotning kamayishi insonning jamiyat bilan aloqasiga salbiy ta'sir qiladi. Bundan tashqari, internetga qaramlik (addiksiya) xavfi mavjud bo'lib, ayniqsa o'smirlar bu holatga tez beriladilar. Ijtimoiy tarmoqlar firibgarlar uchun ham qulay maydonga aylanib bormoqda, chunki ko'pchilik o'z shaxsiy ma'lumotlarini oshkor qiladi. Sog'liqqa zarar yetkazish, harakatsizlik va mehnat motivatsiyasining pasayishi ham ushbu jarayonning salbiy oqibatlaridandir.

Global media va axborot ta'siri

Global yangiliklar oqimining katta qismi Reuters, Associated Press (AP) va AFP kabi yirik axborot agentliklari tomonidan shakllantiriladi. Bu holat "axborot imperializmi" deb ataladi, chunki rivojlanayotgan davlatlar global axborot maydonida ushbu markazlarga qaram bo'lib qoladi. Agenda-setting nazariyasiga ko'ra, media jamiyat uchun muhim bo'lgan mavzularni belgilaydi va agar yirik media biror voqeani yoritmasa, u global muammo sifatida qabul qilinmaydi. BBC 40 dan ortiq tillarda eshittirish berib, millionlab auditoriyani qamrab oladi va o'zining xolislik brendi orqali ta'sir o'tkazadi. CNN esa 24 soatlik yangiliklar siklini joriy etgan bo'lib, tezkor axborot uzatish orqali siyosiy qarorlarga ta'sir ko'rsatadi. Al Jazeera esa G'arb media monopoliyasiga muqobil sifatida paydo bo'lib, voqealarga boshqa nuqtai nazardan yondashadi.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Zamonaviy tahdidlar va axborot xavfsizligi

Bugungi kunda feyk xabarlar, axborot xurujlari, vizual manipulyatsiya va sun'iy intellekt orqali yaratilgan yolg'on kontent kabi tahdidlar kuchayib bormoqda. Feyk xabarlarining kelib chiqish sabablari turlicha bo'lib, ular siyosiy manfaatlar, iqtisodiy foyda, obunachilar sonini oshirish yoki jamiyatda vahima keltirib chiqarish bilan bog'liq. Bu esa jamiyatda ishonchsizlik, nizolar va axborot muhitining buzilishiga olib keladi. Axborot xavfsizligi esa axborotni himoya qilish, uning yaxlitligi va ishonchliligini ta'minlashga qaratilgan tizimdir. U shaxs, jamiyat va davlat darajasida amalga oshiriladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, globallashtirish va raqamli texnologiyalar rivoji natijasida media maydoni tubdan o'zgardi va internet inson hayotining ajralmas qismiga aylandi. Bu jarayon axborot almashinuvini tezlashtirib, yangi imkoniyatlarni yaratgan bo'lsa-da, feyk xabarlar, manipulyatsiya va axborot xurujlari kabi xavflarni ham yuzaga keltirdi. Shu sababli axborot xavfsizligini ta'minlash, media savodxonlikni oshirish va milliy media makonni rivojlantirish har bir jamiyat uchun ustuvor vazifaga aylandi. Axborot makonida xavfsizlikni ta'minlash nafaqat davlatning, balki har bir fuqaroning ham mas'uliyatidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Marshall McLuhan – *Understanding Media*
2. Manuel Castells – *The Rise of the Network Society*
3. Denis McQuail – *Mass Communication Theory*
4. BBC, CNN, Al Jazeera rasmiy saytlari
5. Internet va media bo'yicha ilmiy maqolalar (2023–2025)
6. Axborot xavfsizligi bo'yicha xalqaro tadqiqotlar